

Sygn. akt I ACa 1125/11

Sygn. akt I ACa 1125/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA – Beata Kozłowska /spr./

Sędzia SA – Dorota Markiewicz

Sędzia SO del. – Robert Obrębski

Protokolant – st. sekr. sąd. Katarzyna Foltak

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2012 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa W. R., A. P.

i A. Ç.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 5 lipca 2011 r. sygn. akt I C 869/06

1. oddala apelację,

2. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz każdego z powodów W. R., A. P. i A. Ç. kwoty po 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt: I ACa 1125/11

Uzasadnienie:

Powodowie H. G., M. R., W. R. i B. L. w dniu 25 września 2006 r. wnieśli pozew przeciwko (...) W. o zapłatę odszkodowania za nieruchomości położoną przy ul. (...) w W.. Powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz H. G. kwoty 347 294,50 zł, na rzecz M. R. kwoty 115 764,83 zł., na rzecz W. R. kwoty 115 764,83 zł i na rzecz B. L. kwoty 115 764,83 zł.

Pozwane(...)W. wniosło o odrzucenie pozwu w stosunku do powódki B. L. oraz powoda M. R. oraz oddalenie powództwa w stosunku do pozostałych powodów oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2007r. do udziału w sprawie w trybie art. 194 § 3 k.p.c. został wezwany Skarb Państwa - Prezydent(...) W..

Postanowieniem z dnia 19 lutego 2008 r. w trybie art. 67 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy ustalił, że właściwą jednostką Skarbu Państwa, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie jest Wojewoda (...).

Pozwany Skarb Państwa - Wojewoda (...) wniósł o oddalenie powództwa.

Postanowieniem z dnia 21 lipca 2008 r. Sąd odrzucił pozew co do powodów B. L. i M. R..

W dniu 6 października 2010 r. zmarła powódka H. G.. Spadek po H. G. nabyły wnuczki A. P. oraz A. Ç. po 1/2 części każda z nich.

W piśmie z dnia 16 czerwca 2011r. powodowie rozszerzyli powództwo i wnieśli o zasądzenie na rzecz W. R. kwoty 347 718,33 zł. oraz na rzecz każdej z powódek po 457 182,75 zł.

Na rozprawie w dniu 16 czerwca 2011r. powodowie cofnęli powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia w stosunku do(...) W..

Ostatecznie w piśmie z dnia 27 czerwca 2011r. powodowie sprecyzowali powództwo w ten sposób, że wnieśli o zasądzenie od Skarbu Państwa - Wojewody (...) na rzecz W. R. - kwoty 304 771,83 zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 115 764 zł od dnia 25 września 2006r. do dnia zapłaty, a od kwoty 189 007 zł od dnia 16 czerwca 2011r. do dnia zapłaty, na rzecz A. P. kwoty 457 157,75 zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 173 647,25 zł od dnia 25 września 2006r. do dnia zapłaty, a od kwoty 283 510,50 zł od dnia 16 czerwca 2011r. do dnia zapłaty, na rzecz A. Ç. kwoty 457 157,75 zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 173 647,25 zł od dnia 25 września 2006r. do dnia zapłaty, a od kwoty 283 510,50 zł od dnia 16 czerwca 2011r. do dnia zapłaty.

Tym samym powodowie cofnęli powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia: W. R. co do kwoty 42 946,50 zł, zaś A. P. i A. Ç. co do kwot po 25 zł.

W piśmie procesowym z dnia 15 czerwca 2011r. pozwany Skarb Państwa - Wojewoda (...) powołał się na zarzut przedawnienia wynikający z art. 160 § 6 k.p.a. W uzasadnieniu pozwany podniósł, że trzyletni bieg przedawnienia rozpoczął się, gdy decyzja z dnia 4 kwietnia 2001r. stwierdzająca nieważność orzeczenia Rady Narodowej stała się ostateczna. Zaś powód W. R. złożył wniosek do SKO o odszkodowanie w dniu 19 czerwca 2006r., czyli po upływie 3-letniego terminu, o którym mowa w art. 160 § 6 k.p.a. Natomiast wniosek powódki H. G. nie dotyczył odszkodowania w związku z decyzją SKO z dnia 4 kwietnia 2001r., a zatem nie została wyczerpana droga administracyjna.

Wyrokiem z dnia 5 lipca 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

I. zasądził od Skarbu Państwa - Wojewody (...): na rzecz W. R. kwotę 304 771,83 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 1.03.2011 r. do dnia zapłaty, na rzecz A. P. kwotę 457 157,75 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 1.03.2011 r. do dnia zapłaty, na rzecz A. Ç. kwotę 457 157,75 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 1.03.2011 r. do dnia zapłaty,

II. umorzył postępowanie w stosunku do (...) W. oraz w stosunku do Skarbu Państwa - Wojewody (...) w zakresie cofniętego powództwa,

III. zasądził od Skarbu Państwa - Wojewody (...): 1. na rzecz W. R. kwotę 4 826,22 zł z tytułu zwrotu kosztów sądowych, 2. na rzecz A. P. kwotę 965,22 zł z tytułu zwrotu kosztów sądowych, 3. na rzecz A. Ç. kwotę 965,22 zł z tytułu zwrotu kosztów sądowych,

IV. zasądził od Skarbu Państwa - Wojewody (...) na rzecz powodów solidarnie kwotę 7 251 zł tytułem zwrotu wynagrodzenia pełnomocnika procesowego,

V. opłatę od pozwu przejął na rachunek Skarbu Państwa,

VI. nie obciążył powodów obowiązkiem zwrotu kosztów na rzecz pozwanego (...) W..

Swe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i następujących ocenach prawnych:

Nieruchomość położona w W. przy ul. (...), oznaczona numerem hip. „Willa B. w kolonii M. nr(...)rej. hip. NW -(...) stanowiła własność S. R. - co do 3/6, R. R., T. R. i powódki H. G. po 1/6 części. Przy uwzględnieniu dziedziczenia po zmarłych S. R., R. R., T. R. i H. G. udziały spadkobierców wynoszą: powódek po 1/4 części, zaś powoda 1/6 części.

Na podstawie dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279). własność gruntów na obszarze W. przeszła na rzecz gminy(...). W., a od 1950 r. - z chwilą likwidacji gmin - na rzecz Skarbu Państwa, własność budynków natomiast pozostawała przy ich dotychczasowych właścicielach.

W dniu 11 lutego 1949 r. dotychczasowi właściciele złożyli wniosek o przyznanie prawa własności czasowej do w/w nieruchomości.

Prezydium Rady Narodowej (...) W. orzeczeniem z dnia 14 września 1953 r., sygn. akt (...)(...) odmówiło przyznania własności czasowej do gruntu przy ul. (...) w W., stwierdzając jednocześnie, że wszystkie budynki-fragmenty znajdujące się na powyższym gruncie, przeszły na własność Skarbu Państwa.

W dniu 8 listopada 1995r. powódka H. G. wniosła pismo do Urzędu Rejonowego w W. o przyznanie odszkodowania za przedmiotową nieruchomość. Decyzją z dnia 28 września 2004 r. Prezydent(...) W. po rozpatrzeniu w/w wniosku odmówił H. G., W. R. i B. L. przyznania odszkodowania za przedmiotową nieruchomość. Decyzją z dnia 22 grudnia 2004r. Wojewoda (...) utrzymał w mocy w/w decyzję Prezydenta(...) W..

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2005r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. uchylił decyzję z dnia 28 września 2004r. Prezydent(...) W. i stwierdził, że nie podlega ona wykonaniu.

Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i (...) Miast decyzją z dnia 13 września 2000 r. stwierdził nieważność orzeczenia Prezydium Rady Narodowej (...) W. z dnia 14 września 1953r. w części stanowiącej obecnie własność Skarbu Państwa. Z kolei Samorządowe Kolegium Odwoławcze w W. decyzją z dnia 4 kwietnia 2001r. stwierdziło nieważność orzeczenia administracyjnego Prezydium Rady Narodowej(...) W. z dnia 14 września 1953r. co do działki o nr. ew. (...) stanowiącej własność komunalną.

Decyzją z dnia 7 kwietnia 2003r. Prezydent (...) W. odmówił spadkobiercom byłych właścicieli ustanowienia prawa użytkowania wieczystego do przedmiotowej nieruchomości.

W dniu 19 czerwca 2006r. powodowie W. R. i H. G. wnieśli do SKO o przyznanie odszkodowania za przedmiotową nieruchomość. Samorządowe Kolegium Odwoławcze decyzją z dnia 16 sierpnia 2006r. odmówiło przyznania odszkodowania za przedmiotową nieruchomość.

Obecna wartość przedmiotowej nieruchomości, według stanu na dzień 14 września 1953r. wynosi 1 828 631 zł. Opinia biegłego została sporządzona rzetelnie i wyczerpująco. Wszelkie zastrzeżenia stron do wyceny zostały przez biegłego skrupulatnie i jasno wytłumaczone. Dlatego też Sąd Okręgowy uznał, że może ona stanowić podstawę określenia wartości nieruchomości.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty złożone do akt sprawy, które nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo jest zasadne w całości w stosunku do Skarbu Państwa - Wojewody (...).

Powodowie, jako podstawę dochodzonego przez siebie roszczenia wskazali art. 160 § 1 k.p.a. Artykuł ten przestał obowiązywać z dniem 1 września 2004 r., bowiem uchylony został on ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz.1692). Ustawa powyższa wprowadziła nowe regulacje dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem władzy publicznej. Stosownie do art. 5 tej ustawy wprowadzone nią zmiany nie będą miały zastosowania do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem jej wejścia w życie. W tym zakresie stosuje się przepisy art. 417, 419, 420 ze zm. 1 k.c. oraz art. 153, 160 i 160 § 1 kpa w brzmieniu dotychczasowym.

Oznacza to, że do oceny roszczeń powodów należy nadal stosować art. 160 § 1 k.p.a. Przepis ten stanowi, że stronie przysługuje odszkodowanie za wydanie decyzji z naruszeniem art. 156 § 1 kpa, niezależnie od tego, czy w wyniku tego naruszenia doszło do unieważnienia decyzji, czy też doszło do stwierdzenia, że została ona wydana z naruszeniem prawa. Przepis ten stanowi samodzielną i wyłączną podstawę odpowiedzialności za szkody spowodowane wydaniem decyzji z naruszeniem art.156 § 1 kpa. Podstawą prawną żądania dochodzonego przez powodów w niniejszym postępowaniu jest więc przepis art. 160 kpa. Przepis art. 160 § 3 k.p.a. wskazuje, że odszkodowanie przysługuje od organu, który wydał decyzję z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a., chyba, że winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie ponosi inna strona postępowania dotyczącego tej decyzji. W tym bowiem wypadku, roszczenie o odszkodowanie służy w stosunku do strony winnej powstaniu tych okoliczności.

Sąd Okręgowy odwołując się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r. sygn. III CZP 99/06 stwierdził, że w niniejszej sprawie biernie legitymowany jest Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę (...).

Zgodnie z treścią art. 160 § 4 kpa o odszkodowaniu przysługującym od organu wymienionego w § 1 orzeka organ administracji publicznej, który stwierdził nieważność decyzji z powodu naruszenia przepisu art. 156 § 1 kpa albo stwierdził, w myśl art. 158 § 2 kpa, że została ona wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 kpa.

Strona dochodząca odszkodowania musi stosownie do art. 361 k.c. i 363 k.c. wykazać:

- szkodę i jej wysokość,
- normalny związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem powodującym szkodę (czyli wydaniem decyzji z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a.) a szkodą.

Zgodnie z art. 1 dekretu z dnia 1945 r. o własności i użytkowania gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. nr 50 poz.279) nieruchomości objęte tym dekretem, a taką była bezspornie nieruchomość, której dotyczy niniejsze powództwo, przechodziły na własność Gminy (...) W. z dniem 21 listopada 1945 r.

Dotychczasowy właściciel mógł natomiast, stosownie do art. 7 ust. 1, wystąpić z wnioskiem o przyznanie mu prawa własności czasowej do przejmowanej nieruchomości. Wniosek taki w dniu 11 lutego 1949 r. złożyli dotychczasowi właściciele i został on rozpoznany negatywnie. Wobec stwierdzenia nieważności powyższej decyzji przez SKO i Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i (...) spadkobiercy dawnych właścicieli złożyli wniosek o ustanowienie użytkowania wieczystego do przedmiotowej nieruchomości. Prezydent(...) W. odmówił ustanowienia użytkowania wieczystego. Powodowie nie uzyskali też odszkodowania za przedmiotową nieruchomość.

Powodowie w wyniku decyzji z dnia 14 września 1953r., której nieważność została następnie stwierdzona, ponieśli niewątpliwie szkodę. Gdyby decyzja ta odpowiadała ówczesnym obowiązującym przepisom prawa, to prawo własności czasowej na przedmiotowej nieruchomości zostałoby ustanowione. Na Państwie ciążył obowiązek przyznania byłemu właścicielowi prawa wieczystej dzierżawy (prawa zabudowy) lub własności czasowej, albo prawa użytkowania wieczystego, jeżeli nie zachodziły przesłanki negatywne uniemożliwiające ustanowienie tego prawa. W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że negatywne przesłanki nie zachodziły.

Niezaspokojenie uprawnień do przyznania własności czasowej na skutek wydania decyzji rażąco naruszającej prawo skutkowało powstaniem uszczerbku majątkowego. Uszczerbek ten w niniejszej sprawie stanowi normalne następstwo niezaspokojenia uprawnienia do przyznania własności czasowej.

W ocenie Sądu Okręgowego odmowa przyznania własności czasowej nieruchomości spowodowała zmniejszenie majątku powodów o wartość tejże nieruchomości. Wartość przedmiotowej nieruchomości została ustalona na podstawie opinii biegłego J. B., według aktualnych cen, a według stanu na dzień wydania decyzji z dnia 14 września 1953r. Kwoty przypadające powodom odpowiadają przypadającym im udziałom spadkowym po byłych właścicielach nieruchomości. Odsetki zostały zasądzone w oparciu o art. 481 § 1 k.c. Sąd przyjął, że strona zobowiązana do świadczenia dowiedziała się o wysokości należnego powodom odszkodowania z opinii biegłego J. B., która to opinia została doręczona pozwanemu 28 lutego 2011r.

Odnosząc się do wniosku pozwanego w przedmiocie uwzględnienia upływu terminu przedawnienia Sąd Okręgowy wskazał, iż po nowelizacji kodeksu cywilnego ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. (Dz. U. Nr 55, poz. 321) w orzecznictwie wyrażony został pogląd, że Sąd może wyjątkowo nie uwzględnić upływu przedawnienia dochodzonego roszczenia, jeżeli podniesienie przez dłużnika zarzutu przedawnienia nastąpiło w okolicznościach objętych hipotezą art. 5 k.c., tzn. nosi znamiona nadużycia prawa.

W niniejszym postępowaniu zarzut przedawnienia nie może być uwzględniony, gdyż powodowie w zasadzie nieustannie od 1995r. podejmowali działania zmierzające do uzyskania odszkodowania za przedmiotową nieruchomość. Trzeba przyznać, że wniosek o odszkodowanie złożony do SKO w czerwcu 2006r., został złożony po upływie trzyletniego terminu po uzyskaniu decyzji stwierdzającej nieważność orzeczenia administracyjnego. Jednak należy pamiętać, że toczyło się postępowanie administracyjne wywołane wnioskiem z listopada 1995r. powódki H. G. o przyznanie odszkodowania. To postępowanie zakończyło się dopiero wyrokiem WSA w Warszawie z 21 grudnia 2005r. Powodowie byli więc przekonani, że to postępowanie rozstrzygnie o odszkodowaniu. Gdy tak się nie stało, wystąpili z niniejszym powództwem. W takich okolicznościach sprawy Sąd Okręgowy uznał, że powołanie się na zarzut przedawnienia jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany Skarb Państwa – Wojewoda (...), który zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w zakresie:

- pkt. I, zasądzonego od Skarbu Państwa - Wojewody (...) na rzecz powodów: W. R. kwoty 304 771,83 zł, A. P. kwoty 457 157,75 zł, A. Ç. kwoty 457 157,75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2011 r. do dnia zapłaty,
- pkt. III, zasądzonego od Skarbu Państwa - Wojewody (...) na rzecz powodów: W. R. kwoty 4 826,22 zł, A. P. kwoty 965,22 zł, A. Ç. kwoty 965,22 zł z tytułu zwrotu kosztów sądowych.
- pkt. IV, zasądzonego od pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody (...) na rzecz powodów solidarnie kwotę 7 251 zł tytułem zwrotu wynagrodzenia pełnomocnika procesowego.

Pozwany zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1) naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 5 k.c. poprzez jego zastosowanie, a w konsekwencji przyjęcie, że w przedmiotowej sprawie powoływanie się przez pozwanego na zarzut przedawnienia jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego;

2) naruszenie prawa procesowego, a w szczególności:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nierozważenie wszechstronne całego materiału dowodowego i przyjęcie, że rzeczywistą szkodą jest wartość nieruchomości na kwotę 1 828 613 zł ustalona przez biegłego J. B., że opinia ta jest rzetelna i wyczerpująca, pomimo zgłoszenia do nie zarzutów, jak też przez niezajęcie stanowiska co do opinii biegłego B. S.;

- art. 160 § 6 k.p.a. poprzez jego niezastosowanie, pomimo przedawnienia roszczenia;
- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, a polegający na niesłusznym przyjęciu, że powodowie byli przekonani, iż z wniosku z listopada 1995 r. powódki H. G. złożonego przed wydaniem decyzji stwierdzającej nieważność orzeczenia administracyjnego z 1953 r. nastąpi rozstrzygnięcie o odszkodowaniu.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części, tj. odnośnie pkt. I, III, IV i oddalenie powództwa w tym zakresie oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonej części wyroku, tj. pkt. 1,111, IV i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpatrzenia.

Pozwany W. R. w odpowiedzi na apelację pozwanego Skarbu Państwa wniósł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Pierwsza grupa zarzutów apelacji pozwanego Skarbu Państwa zmierza do podważenia dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny podniesionego w sprawie zarzutu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych powodów, w szczególności wyrażonego przez Sąd Okręgowy poglądu, że powoływanie się przez stronę pozwaną na zarzut przedawnienia jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w pierwszej kolejności przesądzenia wymaga kwestia tego, czy w ogóle roszczenia odszkodowawcze powodów uległy przedawnieniu. Powód W. R. w odpowiedzi na apelację wskazał bowiem, że, w jego ocenie, roszczenie odszkodowawcze powodów nie uległo przedawnieniu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego to stanowisko powoda jest trafne.

Słusznie co do zasady Sąd Okręgowy uznał, iż roszczenia odszkodowawcze powodów powinny podlegać ocenie na gruncie art. 160 § 6 k.p.a., a to z uwagi na treść art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692). Przepis art. 160 § 6 k.p.a. stanowi, iż roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2 k.p.a., że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a.

Bezspornym jest, iż nieważność decyzji Prezydium Rady Narodowej(...) W. z dnia 14 września 1953 r. została stwierdzona dwiema decyzjami – decyzją Prezesa Mieszkalnictwa i (...) Miast z dnia 13 września 2000 r. w części dotyczącej gruntu stanowiącego obecnie własność Skarbu Państwa oraz decyzją Samorządowego Kolegium Odwoławczego w W. z dnia 4 kwietnia 2001 r. co do działek o nr ew. 28/1 i 28/2, stanowiących własność komunalną, a więc co do zasady od tych dwóch dat należy liczyć bieg trzyletniego terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 160 § 6 k.p.a.

Przed oceną działań podjętych przez powodów w celu dochodzenia odszkodowania uzupełnienia w pewnym zakresie wymagają ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy.

Otóż, H. G. już w 1995 r. wszczęła postępowanie administracyjne, w którym wystąpiła o odszkodowanie. We wniosku z dnia 8 listopada 1995 r. złożonym w imieniu własnym i, co istotne, również w imieniu i pozostałych spadkobierców właścicieli przedmiotowych nieruchomości, wniosła o odszkodowanie za zabraną przez Skarb Państwa w 1950 r. nieruchomość.

W dacie wszczęcia tego postępowania podstawa prawna żądania odszkodowania postępowania nie została wskazana, co mogło rodzić wątpliwości co do istnienia podstaw do traktowania tego postępowania za wszczęte w trybie art.

160 § 4 k.p.a., bowiem stwierdzenie nieważności decyzji Prezydium Rady Narodowej(...) W. z dnia 14 września 1953 r. nastąpiło dopiero decyzjami z 13 września 2000 r. i 4 kwietnia 2001 r. W decyzjach Prezydenta(...) W. z dnia 28 września 2004 r. oraz utrzymującej tę decyzję w mocy decyzji Wojewody (...) z dnia 22 grudnia 2004 r. roszczenia odszkodowawcze powodów były rozpatrywane z punktu widzenia przesłanek z art. 215 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami. Tym niemniej, w toku dalszego postępowania administracyjnego, ostatecznie roszczenia odszkodowawcze zgłoszone już w 1995 r., w związku z zapadnięciem w międzyczasie dwóch wyżej wskazanych decyzji stwierdzających nieważność decyzji Prezydium Rady Narodowej(...). W. z dnia 14 września 1953 r., zostały potraktowane jako roszczenia zgłoszone w trybie art. 160 k.p.a. Co istotne, nie tylko H. G. była uznana za stronę postępowania administracyjnego, którego przedmiotem było odszkodowanie, ale i pozostali spadkobiercy, w tym W. R.. Świadczy o tym zarówno treść decyzji Prezydenta (...) W. z dnia 28 września 2004 r., jak i treść decyzji Wojewody (...) z dnia 22 grudnia 2004 r. Również w wyroku z dnia 21 grudnia 2005 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny, uchylając w/w decyzje Prezydenta (...) W. i Wojewody (...), wskazał, że rozpoznaje skargę nie tylko H. G., ale i W. R., B. L., M. R..

Wojewódzki Sąd Administracyjny w wyroku I SA/Wa361/05 z dnia 21 grudnia 2005 r. wskazał, że przyjęcie jako podstawy prawnej zgłoszonych już w 1995 r. roszczeń odszkodowawczych art. 215 ustawy o gospodarce nieruchomościami, nastąpiło bez uzgodnienia ze skarżącymi. Wskazał również, iż organy rozpatrujące roszczenia powodów miały wiedzę o stwierdzeniu nieważności decyzji administracyjnej odmawiającej przyznania własności czasowej, co więcej, właśnie z uwagi na postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności tej decyzji, które toczyły się przed SKO i Prezesem Urzędu Mieszkalnictwa i (...), postępowanie administracyjne w przedmiocie odszkodowania zostało zawieszona. Zatem organ administracyjny był obowiązany wskazać, że podstawą prawną roszczeń odszkodowawczych winien być art. 160 k.p.a. Wojewódzki Sąd Administracyjny wskazał również, iż wniosek o odszkodowanie zgłoszony już w 1995 r., w toku dalszego postępowania zachowuje moc.

Z prezentowanego w toku postępowania administracyjnego stanowiska powodów jednoznacznie wynikało, że w tym postępowaniu dochodzą odszkodowania w oparciu o art. 160 k.p.a. i tak też zgłoszone roszczenie odszkodowawcze zostało rozpatrzone przez organy administracyjne, bowiem z treści decyzji Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 16 sierpnia 2006 r. wynika, że organ ten odmówił przyznania odszkodowania w związku z przekazanym temu Kolegium wnioskiem H. G. z dnia 8 listopada 1995 r., przy czym w tej decyzji wskazane zostało również, iż roszczenie odszkodowawcze W. R. zostało zgłoszone dopiero w dniu 14 czerwca 2006 r.

Treść decyzji Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 16 sierpnia 2006 r. w takim zakresie, w jakim wskazuje, że roszczenie odszkodowawcze powoda W. R. zostało zgłoszone dopiero w dniu 14 czerwca 2006 r. pozostaje w sprzeczności z wcześniejszymi działaniami organów administracji, podejmowanymi w związku z wnioskiem o odszkodowanie z 1995 r., bowiem wniosek ten, był niewątpliwie traktowany jako złożony również w imieniu W. R., o czym świadczy, jak zostało już wyżej wskazane, zarówno treść decyzji Prezydenta(...) W. z dnia 28 września 2004 r., decyzji Wojewody (...) z dnia 22 grudnia 2004 r., jak również treść wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 21 grudnia 2005 r.

To błędne wskazanie w decyzji Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 16 sierpnia 2006 r. daty zgłoszenia roszczenia odszkodowawczego przez W. R., w żadnej mierze nie może przesądzać o tym, że dopiero w dniu 14 czerwca 2006 r. powód W. R. wystąpił w trybie art. 160 k.p.a. z roszczeniem odszkodowawczym. Pismo powoda W. R. z dnia 19 czerwca 2006 r. może być odczytane jedynie jako potwierdzenie ze strony powoda, iż dochodzi on odszkodowania w trybie art. 160 k.p.a. Co istotne, odmowa przyznania odszkodowania decyzją z dnia 16 sierpnia 2006 r. nastąpiła nie z uwagi na przedawnienie, ale z uwagi na niewykazanie wysokości szkody. Już zatem jedynie dla przedstawienia pełnego obrazu czynności podejmowanych w postępowaniu administracyjnym wskazać należy, iż decyzja Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 16 sierpnia 2006 r. zawiera pouczenie o tym, że od decyzji odmawiającej odszkodowania przysługuje powództwo do sądu powszechnego w trybie art. 160 § 4 i 5 k.p.a.

Okoliczności te, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie mogą pozostać bez znaczenia dla oceny podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia.

Nie można bowiem pomijać faktu, że postępowanie odszkodowawcze, którego podstawę stanowił art. 160 § 4 i 5 k.p.a., jest dwufazowe. Niezakończenie pierwszego etapu (administracyjnego) czyni drogę sądową czasowo niedopuszczalną. Otwarcie jej następuje z momentem wydania decyzji administracyjnej (jednoinstancyjnie), która nie zadowala strony poszkodowanej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2005 r. V CK 139/05).

W ocenie Sądu Apelacyjnego uznać należy, że wszczęcie pierwszego etapu, czyli postępowania administracyjnego w przedmiocie odszkodowania, było czynnością przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, co w świetle art. 123 § 1 pkt 1 k.c. oznacza, że doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia. W myśl art. 124 § 1 k.c. po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo, a więc z momentem wydania decyzji administracyjnej w przedmiocie odszkodowania, trzyletni termin przedawnienia rozpoczynał swój bieg na nowo.

W niniejszej sprawie zachodziła o tyle specyficzna sytuacja, iż w dniu, w którym stały się ostateczne decyzje stwierdzające nieważność decyzji Prezydium Rady Narodowej(...) W. z dnia 14 września 1953 r., postępowanie administracyjne o wypłatę odszkodowania już trwało i zakończyło się ono decyzją odmawiającą przyznania odszkodowania. W tej sytuacji, zdaniem Sądu Apelacyjnego, w dniach, w których stały się ostateczne decyzje stwierdzające nieważność decyzji Prezydium Rady Narodowej (...) W. z dnia 14 września 1953 r., właśnie z uwagi na trwające już postępowanie administracyjne o odszkodowanie, przyjąć należy, iż doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia i ponowny bieg terminu przedawnienia mógł nastąpić dopiero po zakończeniu postępowania administracyjnego decyzją odmawiającą przyznania odszkodowania – co nastąpiło 16 sierpnia 2006 r. Pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu 25 września 2005 r., co prawda pierwotnie przeciwko(...) W., co oznacza, że wniesienie powództwa przeciwko niewłaściwemu pozwanemu, nie mogło rodzić skutku w postaci przerwania biegu terminu przedawnienia przeciwko Skarbowi Państwa, ale należy wziąć pod uwagę, że postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2007 r. do udziału w sprawie został wezwany Skarb Państwa. Przyjść zatem należy, iż w sytuacji, gdy od dnia 16 sierpnia 2006 r. do dnia 8 sierpnia 2007 r., a więc daty dopozwania Skarbu Państwa, nie nastąpił upływ trzyletniego terminu przedawnienia, zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego Skarb Państwa uznać należy za niezasadny, bowiem roszczenia odszkodowawcze powodów, nie mogą być uznane za przedawnione.

Co prawda art. 160 § 5 k.p.a. zawierał szczególną regulację, mówiącą, że strona niezadowolona z przyznanego jej odszkodowania przez organ administracji publicznej wymieniony w § 4, w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia jej decyzji w tej sprawie, może wnieść powództwo do sądu powszechnego, tym niemniej, przepis ten w niniejszej sprawie nie znajduje zastosowania. Zauważyć bowiem należy, iż decyzja odmawiająca przyznania odszkodowania została wydana 16 sierpnia 2006 r., a przepis art. 160 k.p.a. został uchylony ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692), która weszła w życie z dniem 1 września 2004 r. Co prawda we wskazanej już wyżej uchwale z dnia 31 marca 2011 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a., to jednak wyraźnie wykluczył dalsze stosowanie art. 160 § 5 k.p.a. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wyjaśnił, że „takie stanowisko jest wynikiem działania podstawowej w dziedzinie prawa procesowego reguły bezpośredniego stosowania nowego prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08). O ile w świetle art. 5 ustawy nowelizującej do podjętych przed dniem 1 września 2004 r. ostatecznych decyzji administracyjnych, których nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, znajduje zastosowanie art. 160 § 1, 2 i 3 k.p.a., o tyle brak podstaw do stosowania do tych decyzji przepisów art. 160 § 4 i 5 k.p.a.”.

Skoro zatem decyzja administracyjna odmawiająca przyznania odszkodowania została wydana po uchyleniu art. 160 § 5 k.p.a., to uznać należy, że zastosowanie znajdzie jedynie trzyletni termin przedawnienia, o którym mowa w art. 160 § 6 k.p.a., a ten, liczony od dnia wydania decyzji w przedmiocie odszkodowania do daty skierowania powództwa

przez powodów przeciwko Skarbowi Państwa, tj. do dnia 8 sierpnia 2007 r., nie upłynął. Brak jest zatem podstaw do uznania, że roszczenia powoda było przedawnione.

W tym stanie rzeczy zbędnym jest szczegółowe odnoszenie się do tych zarzutów apelacji, które zmierzają do wykazania, że w niniejszej sprawie nie zachodziły podstawy do uznania podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia za nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c. Jedynie zatem na marginesie powyższych rozważań wskazać należy, iż nawet gdyby zachodziły podstawy do uznania zasadności podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia, to podniesienie zarzutu przedawnienia, wobec nielojalnego traktowania powodów w postępowaniu administracyjnym, uznać należałoby za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

Druga grupa zarzutów podniesionych w apelacji pozwanego Skarbu Państwa zmierza do zakwestionowania ustaleń co do wysokości należnego każdemu z powodów odszkodowania. W ramach tej grupy zarzutów pozwany Skarb Państwa podniósł zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nierozważenie wszechstronnie całego materiału dowodowego i przyjęcie, że rzeczywistą szkodą jest wartość nieruchomości na kwotę 1 828 613 zł, ustalona przez biegłego J. B., gdyż opinia ta jest rzetelna i wyczerpująca, pomimo zgłoszenia przez stronę pozwaną do niej zarzutów, jak też przez niezajęcie stanowiska co do opinii biegłego B. S..

W ocenie Sądu Apelacyjnego zarzuty te są niezasadne. Otóż, wskazać należy, iż opinia biegłego B. S. nie mogła być podstawą ustaleń co do wartości użytkowania wieczystego nieruchomości, za którą powodowie dochodzą odszkodowania, z tej prostej przyczyny, że biegły B. S. stosując do wyceny metodę porównawczą, ustalił wartość prawa użytkowania wieczystego przedmiotowej nieruchomości, kierując się danymi dotyczącymi nieruchomości położonych w znacznej odległości od nieruchomości, której dotyczy niniejszy spór. To była główna przyczyna zlecenia opracowania opinii innemu biegłemu. Biegły J. B. również zastosował w dokonanej wycenie metodę porównawczą, przy czym za podstawę ustaleń przyjął dane z transakcji dotyczących nieruchomości położonych w znacznie bliższym sąsiedztwie do nieruchomości, za którą powodowie dochodzą odszkodowania.

Jeśli natomiast chodzi o zarzuty kwestionujące opinię biegłego J. B., to są one powieleniem zarzutów zgłoszonych w toku postępowania pierwszoinstancyjnego. Biegły ustosunkował się do tych zarzutów nie tylko pisemnie, ale i składając ustne wyjaśnienia do pisemnej opinii. Strona pozwana, poza powieleniem podnoszonych wcześniej zarzutów nie odniosła się do wyjaśnień biegłego, nie przedstawiła też argumentów, które dyskredytowałyby wyjaśnienia biegłego w tym zakresie. Odnosząc się zatem do ogólnikowego stwierdzenia apelacji, iż przyjęcie przez biegłego ceny maksymalnej na kwotę 6 354 zł/m², dotyczącej sprzedaży udziału w prawie własności gruntu przy ul. (...), co spowodowało zawyżenie wartości nieruchomości, wskazać należy, w ślad za wyjaśnieniami biegłego, iż przedmiotem kwestionowanej przez stronę pozwaną transakcji była cała nieruchomość, bowiem doszło do sprzedaży w dwóch transakcjach wszystkich udziałów w nieruchomości i w obu tych transakcjach cena jednostkowa była taka sama. Natomiast odnośnie zarzutu nieodrzczenia transakcji skrajnych, wskazać należy, iż również tę kwestię biegły wyjaśnił, wskazując w piśmie z dnia 1 marca 2011 r., iż skrajnych transakcji, opiewających na dużo wyższe kwoty (8333 zł/1m², czy 9000 zł/m²), nie uwzględnił przy szacowaniu wartości przedmiotowej nieruchomości.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny uznał, iż również w zakresie zarzutów kwestionujących ustalenia co do wysokości poniesionej przez powodów szkody, apelacja nie jest uzasadniona.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny apelację pozwanego Skarbu Państwa oddalił, jako niezasadną, w oparciu o art. 385 k.p.c.

Apelacja pozwanego nie została uwzględniona, dlatego też o kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł stosownie do art. 98 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i § 2 w związku z § 6 pkt 7 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).